

Elena Sochatzi Babich

„Homo deformis“. Fascinace deformovanou podobou lidského těla v zemích Koruny české ve středoevropském kontextu mezi léty 1526–1620. Disertační práce, Katolická teologická fakulta UK Praha, 2023, 253 s.

Téma, které si doktorandka zvolila, je originální a zajímavé. Časově svou práci vymezila na dobu vlády prvních Habsburků v našich zemích. Disertace je rozdělena do čtyř hlavních kapitol. Autorka věnovala úvod a první kapitolu (s. 1-47) historiografickému rozboru a následně specifickému vymezení podstaty jevu „homo deformis“, jeho klasifikaci, typologii a výtvarné tradici spojené s tímto fenoménem. Neopomněla nastínit ani pohled soudobého lékařství na tuto problematiku. Druhá až čtvrtá kapitola korespondují se třemi hlavními směry samotného výzkumu. Doktorandka se nejdříve zaměřila na produkci výtvarných zobrazení, jejichž cílovým zákazníkem byly širší vrstvy obyvatelstva (s. 52-96). Studium se tedy týkalo především rytin na letákové či raně novověké novinové produkci. Třetí a čtvrtá kapitola je věnována výtvarnému ztvárnění abnormálně postižených, které vzniklo na popud osob z nejvyšších společenských vrstev. Vzhledem k tomu, že právě se šlechtickými kruhy byla tato specifická záliba spojena nejvíce a díky zájmu elity vznikala umělecky nejzajímavější díla, byla této oblasti věnována největší pozornost (s. 93-169). Je dlužno dodat, že doktorandka čtenáři přiblížila i živé předlohy uměleckých prací, tedy život oněch osob „chovaných“ jako kuriozity na panských sídlech. Po závěru, který mohl být méně stručný (s. 174-176), následuje úctyhodně dlouhý seznam pramenů a literatury (s. 179-200) a seznam studovaných vyobrazení (s. 201-208).

Cílem doktorandky, jak jej představila v úvodu (s. 18), bylo představit čtenáři raně novověký fenomén „homo deformis“ v co nejkomplexnějším diskurzu. Výtvarné zobrazování tělesně deformovaných osob (dnes bychom pravděpodobně řekli osob s geneticky podmíněnými vadami) nesouvisí pouze s oblastí dějin výtvarného umění. Autorka se tedy musela popasovat nejen s „kunsthistorií“, ale například i s obecnou historií, dějinami medicíny či sociologií. Zatímco v zahraničí existuje řada publikací zaměřených na raně novověkou zálibu výtvarného zachycení osob s výraznou tělesnou abnormalitou, u nás je tento fenomén podchycen pouze okrajově. Doktorandce se podařilo využít znalosti zahraničních prací, propojit je s našimi existujícími studiemi a zasadit svou interpretaci daných děl do středoevropského kontextu. Kolegyně prokázala dobrou orientaci v řadě různých vědních oborů, přesto i zde je možné navrhnout některé úpravy a upozornit na pár drobných nedostatků.

K okrajovým návrhům bych zařadila nedávat do textu celostránkové přepisy obsahu letáků (např. na s. 51-2, s. 91 a jinde). Kompletní přepis by bylo vhodnější umístit do příloh a v textu uvést v překladu pouze části citací, které autorka považuje za významné pro výzkum jednotlivých otázek. Jako všude, i zde zapůsobil „tiskařský šotek“, takže nelze dohledat poznámku č. 203, nebo na s. 183 se objevuje odkaz na NK ČŘ.

Za nutnost před případnou edicí knihy bych považovala zkontrolování přepisů latinských titulů i citací v latině. Není zcela důsledně dodržena jednota transkripce raně novověkých textů a v názvech spisů se objevují chyby, např. s. 25 *Liber monstrorum* (nikoli *Liber monstrum*), s. 48 *De monstrorum causis* (místo *De monstrum causis*), tamtéž *Observationum medicarum rararum .. liber*, nikoli *Observationes medicarum....* Obdobné nepozornosti se objevují v seznamu literatury; uveďme například citaci „*Caspar BAUHIN: De*

*HERMAPHRODITORUM MONSTROSORUMQ[UE] PARTUUM NATURA...utilissimi
OPPENHEIMII: A Ere Johan-Theodori de Bry. Francofurti 1614.* “ Kromě toho, že takto
uvedený název nedává moc smysl, tak kniha vyšla v německém Oppenheimu roku 1614 na
náklady (tedy Au[cto]re) Joh. Th. De Bry, zatímco ve Frankfurtu vznikly roku 1610 rytiny. I
přes tato drobná zkomolení a chyby není problém tituly dohledat, což je hlavní účel citací.
Uvedené nedostatky však zcela zbytečně ubírají práci na kvalitě a kráse.

Pokud oponentura hodnotící uměleckohistorickou stránku bude pozitivní, doporučuji disertaci
E. Sochatzi Babich k obhajobě.

15.9.2023

Mgr. Bohdana Divišová, PhD.